

MŪSŲ TAUTOS DVASINIO ATGIMIMO VEDLIAI

(Vydūno ir Šatrijos Raganos gyvenimo bei kultūrinės – kūrybinės veiklos paralelės)

Juozas Šidiškis
Vydūno draugija, Kaunas

Pranešimo santrauka

Vydūnas (Vilhelmas Storostas) ir Šatrijos Ragana (Marija Pečkauskaitė) gimė ir augo 19 a. antroje pusėje merdinčioje, iš pasaulio žemėlapio išbrauktoje mūsų tautoje. Vydūnas – germanizuotuose Rytprūsioose išprususio tarnautojo gausioje šeimoje. Šatrijos Ragana – šiaurės ir vidurio Žemaitijos sulenkėjusios bajorijos dvaruose, brutalių posukiliminės rusifikacijos aplinkoje. Abiejų šeimų pagrindiniais dvasinės šviesos šaltiniais buvo taurios lietuviškos dvasios motinos.

Abu pradinius išsilavinimus įgijo namuose. Abiejų namų aplinkoje buvęs pagarbus dėmesys dvasiniam brendimui, mokslui, menui ypač muzikai abu domino labiausiai ir išliko viso jų gyvenimo svarbiausiais komponentais. Seminarines pedagogines studijas vėliau gilino laisvų klausytojų teisėmis Vydūnas Vokietijos, Šatrijos Ragana Šveicarijos universitetuose. Jaunystės metais Šatrijos Raganos pažintis su Povilu Višinskiu, o Vydūno su tuo metu Rytprūsioose spausdinta lietuviška „Aušra“ pažadino jų tautinį sąmoningumą bei lėmė aktyvų dalyvavimą tautinio atgimimo ir nacionalinio išsivadavimo sąjūdyje. Duoklę tiesioginiam pedagoginiam darbui Vydūnas atidavė Kintuose ir Tilžėje 1888–1910 m., o Šatrijos Ragana Marijampolėje 1909–1915 m. Visą likusį savo gyvenimą bei neeilinius gebėjimus abu paskyrė visuomeninei – švietėjiškai, mokslinei ir kūrybinei veiklai.

Visi Šatrijos Raganos pedagoginiai darbai ir grožiniai kūriniai pradžioje buvo publikuoti atskirais kūriniais, o paskutiniu metu išleisti 4 raštų tomiais. Jos darbų vertintojų yra vieningai pripažinta produktyviausia krikščioniškosios pedagogikos kūrėjų Lietuvoje ir žymiausia rašytoja romantike bei egzistencializmo pirmtake lietuvių literatūroje. Visa jos mokslinė ir grožinė kūryba yra prilyginta gyvenimo menui, kai kūrinuose natūraliai reiškiasi gyvai tikinčio autoriaus dvasia.

Iš visų 60 Vydūno knygų pirmosios spaudoje pasirodė 1907 m. išleistais keturiais filosofiniais ir dramatiniais veikalais. 1908 m. išleistos net 6 knygos, tarp jų ir monumentalė dramatinė trilogija „Probočių šešėliai“, autoriaus tais pačiais metais asmeniškai įteikta Šatrijos Raganai Vilniuje. Į šį susitikimą Vydūną atvedė jį sužavėjusi Tilžėje 1903 m. išleista Šatrijos Raganos apysaka „Viktutė“, kurioje autorė vaizdžiai deklaravo savo gyvenimo bei veiklos principus. Tai vienintelis mums žinomas, Šatrijos Raganos laiškuose dokumentuotas, jų susitikimas, ryškiausiai atskleidęs jų dvasinį giminingumą ir idėjinę bendrystę.

1928 m. Vytauto Didžiojo universitetas Kaune abiemis suteikė daktaro garbės vardus.

Apibendrinant galima teigti, kad Vydūnas ir Šatrijos Ragana savo gyvo gilaus tikėjimo šviesa nušviestais gyvenimais, gausia talentinga moksline bei menine kūryba, skirta ugdyti tautiečių šviesesnį sąmoningumą, tauresnį žmoniškumą, puikiai realizavo Šatrijos Raganos suformuluotą prasmingo gyvenimo credo; „Dulkių pasaulyje veikliai tarnauti Šviesos pasauliui“.

Į sveiką gyvenseną ir skaidrią būtį Vydūno keliu. Nacionalinės mokslinės – praktinės konferencijos medžiaga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2015.